

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România
Str. Matei Voievod nr. 18, sector 2, București
T: +40 21 252 7556 / +40 21 252 7557
F: +40 21 252 4860
W: www.crimelecomunismului.ro / www.iiccr.ro
E: office@iiccr.ro

Raluca Grosescu, *Conversia elitelor comuniste din România în perioada de tranziție: 1989-2000*

„Consiliul Frontului Salvării Naționale (C.F.S.N.) a fost primul „organ provizoriu al puterii de stat”, având ca scop principal stabilizarea situației politice și organizarea de alegeri libere. Printre cei 39 de membri fondatori anunțați la televiziunea română de Ion Iliescu în seara de 22 decembrie, co-existau grupuri foarte diferite. Membri ai nomenclaturii marginalizate figurau alături de colaboratori apropiați ai dictatorului detronat, de generali implicați direct în reprimarea manifestațiilor de la Timișoara, de intelectuali opozanți ai fostului regim și de personalități noi. Primii care figurau pe această listă erau opozanții regimului comunist: Doina Cornea, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Laszlo Tokes, dar printre cei 39 de membri, 11 persoane (28%)²⁴ ocupaseră posturi de responsabilitate în aparatul partidului comunist între 1945 și 1989. Cei mai mulți dintre ei se regăsiseră, de-a lungul timpului, marginalizați (Dan Marțian, Domokoș Geza, Ion Iliescu) sau în opoziție cu regimul Ceaușescu (Dan Deșliu, Corneliu Mănescu, Alexandru Bârlădeanu, Silviu Brucan, Dumitru Mazilu). Alții, mai puțin numeroși, rămăseseră fideli dictatorului până în ultimul moment al regimului, fiind implicați în represaliile anti-revoluționare din decembrie 1989 (Gh. Ștefan Gușe, Victor Athanasie Stănculescu).

Pe durata funcționării sale, C.F.S.N. a guvernat prin decrete lege, devenind un organism legislativ și executiv în același timp, însărcinat cu apărarea, numirile în funcție, elaborarea legilor și pregătirea primelor alegeri libere. Pe 27 decembrie, al doilea decret lege al C.F.S.N. a anunțat oficial constituirea, organizarea și modul de funcționare ale acestei instituții. Organismul era format din 141 de membri, reprezentanți ai tuturor județelor din România și era condus de un Birou Executiv. Printre ei, **27,2%** erau foști membri ai nomenclaturii. În același timp, din cei 11 membri ai Biroului Executiv, 5 demnitari ai fostului regim controlau poziții cheie precum cea de președinte sau vice-președinte. Aproape jumătate din nucleul dur al noii puteri făcuse așadar parte din structurile decizionale comuniste.

Trebuie însă subliniat că C.F.S.N. a constituit un grup heteroclit, în interiorul căruia cel format de foștii responsabili ai administrației de partid a devenit cel mai proeminent și mai important²⁵. Provenind în primul rând din cercurile intelectualilor umaniști, opozanții regimului Ceaușescu, chiar dacă erau cunoscuți de opinia publică, nu dispuneau de experiența necesară în gestiunea administrativă pentru a influența problemele curente cu care se confrunta populația. În privința celorlalți membri sistem de recomandări, care asigura susținerea deciziilor luate de grupul format în jurul lui Ion Iliescu și Silviu Brucan²⁶. Nedeținând experiență administrativă sau vizibilitate mediatică, și având legitimitate în virtutea suportului acordat fondatorilor C.F.S.N., majoritatea acestor persoane a devenit un grup care a asigurat aripă Iliescu – Brucan dominația asupra procesului decizional în Consiliu. Grupul format în jurul acestor lideri reunea oameni din aceeași generație, cu experiență similară în politică și în administrație și care dețineau numeroase relații în cadrul fostelor structuri ale statului. „Astfel, în Consiliu, numai o

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România
Str. Matei Voievod nr. 18, sector 2, București
T: +40 21 252 7556 / +40 21 252 7557
F: +40 21 252 4860
W: www.crimelecomunismului.ro / www.iiccr.ro
E: office@iiccr.ro

mâna de persoane (regrupate în jurului lui Ion Iliescu) a avut un rol veritabil, comunicând cu responsabilii prefecturilor și asigurându-și suportul Armatei și al Ministerului de Interne, în virtutea alianțelor cu prietenii de ieri”²⁷.

Al doilea organism provizoriu de putere politică constituit pe 26 decembrie, prin primul decret lege al C.F.S.N., a fost guvernul provizoriu condus de Petre Roman, organism format în proporție de **74,2%**²⁸ din foști membri ai nomenclaturii. Din 31 de miniștri, 23 ocupaseră înainte de 1989 posturi de responsabilitate în structurile partidului sau statului comunist. Patru categorii pot fi distinse. (1) Cei mai numeroși și mai puțin cunoscuți de opinia publică erau tehnocrații celei de-a doua generații de elite comuniste, care ocupaseră poziții decizionale în aparatul de stat, fără a fi implicați în activitatea de partid: Nicolae Ștefan, Adrian Georgescu, Gheorghe Caranfil, Ioan Cheșa, Victor Murea, Nicolae M. Nicolae, Corneliu Burada, Dan Enăchescu, Sergiu Celac. (2) O a doua categorie era formată din tehnocrați care urmaseră și o carieră în partid și care își păstrasera funcțiile pe linie de stat până în 1989: Teofil Pop, Nicolae Dicu, Stelian Pintilie, Ioan Folea. Toate persoanele incluse în aceste două categorii - în afara lui Sergiu Celac, care nu lucrase niciodată până atunci în cadrul unui minister (fiind traducătorul oficial al președinției României) și care a fost numit la Afaceri Externe – dețineau experiența unei funcții importante în cadrul ministerului pe care îl conduceau în prezent, fiind înainte de 1989 ministru, ministru adjunct sau director de departament. (3) O a treia categorie cuprindea cadre de partid marginalizate de Nicolae Ceaușescu în anii 1980: Nicolae Militaru, Constantin Popescu, Mircea Angelescu, Mihail Drăgănescu. Printre ei, numai Nicolae Militaru și Mihail Drăgănescu ocupaseră poziții în eşaloanele superioare de putere, ceilalți fiind legați de organizația tineretului comunist. 7 din 31 de miniștri ai guvernului provizoriu făcuseră parte din Comitetul Central al P.C.R., în timp ce 8 fuseseră deputați în Marea Adunare Națională. (4) Ultima categorie regrupa membrii ai nomenclaturii care fuseseră implicați direct în represaliile din decembrie 1989: Victor Athanasie Stănculescu și Mihai Chițac conduceau Ministerul Apărării și respectiv Ministerul de Interne.

Trebuie subliniat însă că anumiți opozanți ai fostului partidului comunist făceau de asemenea parte din guvernul provizoriu. Ei erau însă puțin numeroși iar ministerele pe care le conduceau nu aveau importanță strategică sau economică. Toate ministerele cheie ale statului erau concentrate sub direcția foștilor membri ai nomenclaturii: Interne, Apărare, Afaceri Externe, Economie, Justiție, Petrol, Industrie Grea, Transporturi, Poștă și Telecomunicații.

Bazându-se oficial pe reputația de tehnocrat, aceste numiri au ajutat fosta nomenclatură să recupereze un anumit capital politic și să evite o schimbare radicală la nivelul compoziției elitelor executive ale statului.

Cea de-a treia instituție provizorie de putere politică, Consiliul Provizoriu de Uniune Națională (C.P.U.N.) a fost constituit după decizia controversată a lui Ion Iliescu de a transforma Frontul Salvării Naționale în partid politic, care urma să se prezinte în cursa electorală a alegerilor legislative stabilite pentru mai 1990. Sub presiunea partidelor istorice reconstituite imediat după căderea regimului Ceaușescu și în urma mai multor manifestații anticomuniste organizate în diferite orașe ale țării, la 1 februarie 1990, prin

Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România
Str. Matei Voievod nr. 18, sector 2, București

T: +40 21 252 7556 / +40 21 252 7557

F: +40 21 252 4860

W: www.crimelecomunismului.ro / www.iiccr.ro

E: office@iiccr.ro

decret lege al C.F.S.N. este organizat Parlamentul provizoriu, al cărui rol era să asigure participarea la putere a principalelor partide care activau în România. Acest organism era format din 255 de membri, dintre care 112 aparțineau F.S.N., 112 se distribuiau între diferitele partide politice, 27 erau reprezentanți ai minorităților naționale și 3 ai Asociației Foștilor Deținuți Politici. Un vot era rezervat președintelui. Din cei 255 de membri ai C.P.U.N. numai **21%** deținuseră înainte de 1989 o funcție în nomenclatură²⁹. Toți ceilalți 79% accedea pentru prima dată într-o funcție de reprezentare. Deși partidele istorice erau prezente în Parlamentul provizoriu, aproape o treime din locurile Biroului Executiv al C.P.U.N. rămâneau controlate de foste elite ale partidului comunist.

În interiorul C.P.U.N., în dezordinea care caracteriza activitatea acestei instituții, în confuzia creată de prezența a mai mult de 37 de partide, foștii membri ai nomenclaturii au reușit să se evidențieze ca singurele persoane capabile să formuleze programe și direcții coerente de dezvoltare. În afara lor, ședințele C.P.U.N. au etalat în fața populației grupuri de politicieni ezitanți și veleitari, care se înfruntau pe teme derizorii, pentru a urma la finalul dezbaterilor calea indicată de Front. Reprezentații partidelor istorice, singurii care făceau opinie separată, nu au putut să apară decât ca actori marginali, înghițiți de o masă de manevră care impunea majoritar deciziile echipei Iliescu.

Mai mult de un sfert, **34,8%**, din reprezentanții F.S.N. în C.P.U.N. ocupaseră o funcție de nomenclatură înainte de 1989³⁰. Proveneau în marea lor majoritate din structurile conducătoare de partid, în biografia lor politică figurând posturi precum membru supleant al CPEX, membru și membru supleant al C.C., prim-secretar sau secretar la nivel județean, deputat în Marea Adunare Națională, profesori la Academia Națională de Partid. Din cei trei delegați avuți în C.P.U.N., Uniunea Democrată a Maghiarilor a impus două persoane care deținuseră funcția de membru supleant și respectiv membru al Comitetului Central, în timp ce Partidul Democrat Agrar din România a prezentat un fost secretar de partid la nivel județean, devenit mai târziu unul din militanții menținerii colectivizării. Minoritățile naționale au delegat la rândul lor 6 foști membri ai nomenclaturii din 27 de reprezentanți. Și alte partide intrate în Parlamentul provizoriu, dar care nu s-au bucurat de susținere electorală importantă în alegerile din mai 1990, au desemnat și ele foști membri ai nomenclaturii în funcții de reprezentare. Partidele istorice și mișcările ecologiste nu au inclus reprezentanți ai fostului regim în grupurile lor parlamentare, făcând apel în primul rând la foști opozanți ai regimului.”